



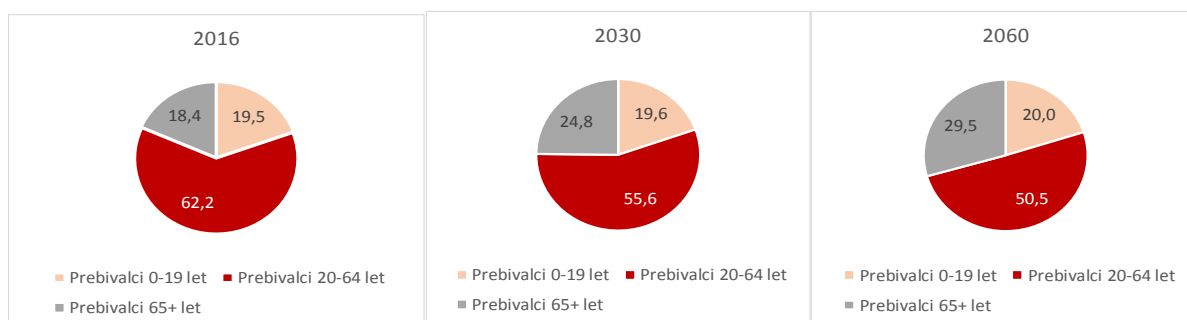
# STRATEGIJA DOLGOŽIVE DRUŽBE (OSNUTEK)

## Povzetek

### Spremenjena starostna struktura prebivalstva → spremembe in nove rešitve

Starostna struktura prebivalstva v Sloveniji se spreminja. Družba postaja dolgoživa: pričakovano trajanje življenja se podaljšuje, delež starejših od 65 hitro narašča, delež delovno sposobnih prebivalcev<sup>1</sup> pa se zmanjšuje. V prihodnjih letih se bo intenziteta teh trendov še okrepila.

Slika: Gibanje števila prebivalcev po starostnih skupinah



Vir: SURS za 2016, EUROPOP2013 za 2030 in 2060

Ker so demografske spremembe dejstvo, moramo prilagoditi obstoječe sisteme in ureditve ter tako izkoristiti potenciale spremenjene starostne strukture. Ustvariti moramo možnosti in priložnosti za kakovostno življenje vseh generacij in dostojno staranje. Zato so potrebne prilagoditve na številnih področjih: trgu dela, izobraževanju in usposabljanju, ureditvi sistemov socialne zaščite, bivalnem in delovnem okolju, na področju civilne in politične participacije.

**Da bi celovito naslovili te izzive, smo oblikovali Strategijo dolgožive družbe, ki postavlja vsebinski okvir za izvedbo potrebnih sprememb. Dokument prinaša razvojna izhodišča, ključne poudarke nove paradigme, vizijo in cilje ter predloge možnih usmeritev.**

### **Zakaj Slovenija potrebuje Strategijo dolgožive družbe?**

- da tudi sedanji mladi in srednji generaciji zagotovimo dohodkovno in materialno varnost po prehodu med starejše
- da starejšim zagotovimo kakovostno staranje in čim večjo neodvisnost
- da z medgeneracijskim sodelovanjem izkoristimo ogromni potencial znanja in izkušenj vseh generacij

<sup>1</sup> Kot je sedaj opredeljeno.

## Novi konceptualni okvir Strategije dolgožive družbe:

### USTVARJALNOST IN AKTIVNOST V VSEH ŽIVLJENJSKIH OBDOBJIH TER SKRB ZA ZDRAVJE

- **aktivnost v vseh življenjskih obdobjih**, s poudarkom na ustvarjalnosti; vključuje zlasti večjo aktivnost starejših na družbenem, gospodarskem, socialnem in kulturnem področju; povečevanje deleža starejšega prebivalstva je potencial, ki ga je treba izkoristiti z aktivnejšo participacijo v delovnih procesih in večjo participacijo v družbenem in političnem življenju;
- **skrb za zdravje**; odgovornost posameznika za zdravje in zdrav življenjski slog skozi vse življenje; to omogoča podaljšanje delovne aktivnosti, zdravih let življenja in vpliva na zmanjšanje izdatkov za zdravstvo in absentizma;
- **medgeneracijsko sožitje** krepi medgeneracijsko solidarnost ter sodelovanje z medsebojno podporo, prenosom znanj in izkušenj

Ustvarjalnost je eden izmed ključnih dejavnikov za plodno aktivnost v vseh življenjskih obdobjih: ne le v mladosti in v obdobju polne delovne aktivnosti, temveč tudi in še zlasti v kasnejšem življenjskem obdobju. Pri nekaterih ljudeh ustvarjalnost ponovno izbruhne po odhodu v pokoj, saj popustijo mnogotere omejitve, ki jih vnaša v življenje dnevni ritem zaposlenega človeka. Takšne primere najdemo v zgodovini med znanstveniki in umetniki, ki so svoja največja dela naredili v višji starosti.

Rezultat ustvarjalnega mišljenja in dela so inovacije, ki prispevajo k razvoju in napredku ter izboljšujejo kakovost življenja. Ustvarjalnost je v vsakem človeku; ali se manifestira ali ne, pa je odvisno od okolja in razmer, v katerih živi in deluje. Spodbujanje ustvarjalnosti je zato eden od temeljev družbe prihodnosti, še posebej dolgožive družbe, in mora biti vodilo pri oblikovanju družbenih sistemov. Ob prispevku k razvoju družbe kot celote lahko tudi bistveno izboljša kakovost staranja in prispeva k vključevanju starejših v dnevno življenje.

## Vizija strategije

Vizija Strategije dolgožive družbe so **družba in sistemi, ki bodo v spremenjenih demografskih razmerah vsem zagotavljali blaginjo in kakovostno življenje. Poudarjeni so medgeneracijsko sodelovanje in participacija vseh generacij v družbi ter zavedanje pomena kakovostnega staranja.**

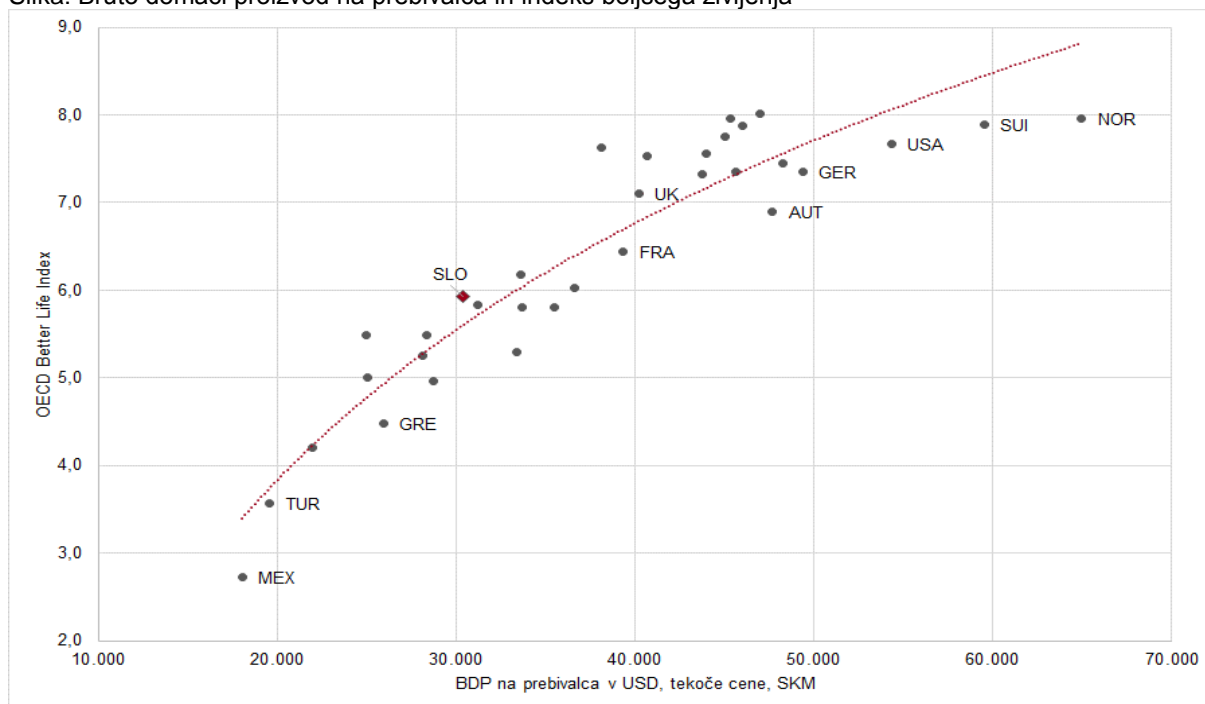
## Razvojni cilji za njeno uresničitev

1. Blaginja vseh generacij in dostojno ter varno staranje v domačem okolju.
2. Vključenost vseh generacij v ekonomsko, družbeno, socialno in kulturno življenje v skladu z njihovimi preferencami in potrebami, ter medgeneracijsko sožitje.
3. Ohranjanje in izboljšanje telesnega in duševnega zdravja ljudi vseh starosti.

## Blaginja in gospodarska razvitost

Uspešno delujoče gospodarstvo je eden izmed pomembnih temeljev za zagotavljanje blaginje. Primerjava bruto domačega proizvoda na prebivalca v standardih kupne moči in indeksa boljšega življenja, ki ga je razvila OECD in zajema 11 dimenzij blaginje, namreč kaže, da je indeks boljšega življenja višji v državah z višjo stopnjo gospodarske razvitosti. Gospodarska razvitost je zato pomemben dejavnik pri oblikovanju odgovorov na izzive dolgožive družbe. Njena krepitev bo omogočila večjo stopnjo zaposlenosti in zmanjšanje brezposelnosti ter rast dohodkov, ki so vir prispevkov oziroma sredstev za financiranje sistemov socialne zaščite.

Slika: Bruto domači proizvod na prebivalca in indeks boljšega življenja



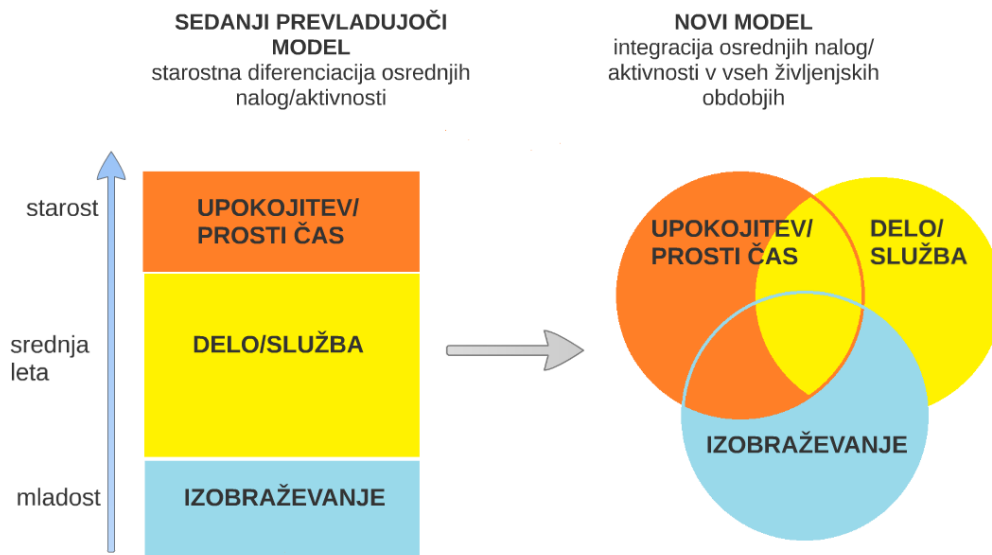
Vir: OECD, preračuni UMAR. Opomba: SKM – standardi kupne moči

## Trendi v širšem okolju, ki vplivajo na oblikovanje strategije

### a) Tehnološki razvoj in z njim povezani digitalizacija in robotizacija družbe

prinašajo vedno hitrejša spremembe v gospodarstvu s spremembo proizvodnih procesov in poslovnih modelov ter ustvarjanjem novih proizvodov in storitev. Nekateri tradicionalni poklici izginjajo, nastajajo pa novi poklici in nova delovna mesta, ki zahtevajo nova znanja in veščine. To bo zahtevalo vseživljenjsko izobraževanje in usposabljanje ter prilagajanje spremenjenemu poslovnemu okolju, kar velja tako za podjetja kot za zaposlene. S tem bodo koristi, ki jih tehnološki razvoj in digitalizacija prinašata, izkoriščene v večji meri.

### b) Drugačno pojmovanje življenjskega cikla



Pojmovanje življenjskega cikla se spreminja s podaljševanjem trajanja življenja, spreminjanjem poklicev in večjo potrebo po vseživljenjskem učenju. Tradicionalni življenjski cikel (izobraževanje - delovno aktivno obdobje - upokožitev) zamenjuje bolj fleksibilen in fluiden koncept: posameznik bo imel lahko več karier in se bo moral izobraževati oziroma usposablјati skozi celo življenjsko obdobje, po formalni upokožitvi bo ostal aktiven in prispeval k skupnosti.

### c) Fleksibilizacija trga dela

Je med pomembnimi dejavniki, ki narekuje prilagajanje sistemov socialne zaščite v smeri zagotavljanja vzdržnega prehoda med različnimi življenjskimi obdobji.

## Štirje stebri in ključne usmeritve Strategije dolgožive družbe

Oblikovanje usmeritev za uresničitev razvojnih ciljev Strategije dolgožive družbe je razdeljeno na štiri sklope (stebre):

Slika: Stebri in ključne usmeritve

ZAPOSLENOST/ AKTIVNOST	SAMOSTOJNO, ZDRAVO IN VARNO ŽIVLJENJE VSEH GENERACIJ	VKLJUČENOST V DRUŽBO	OKOLJE ZA AKTIVNOST V CELOTNEM ŽIVLJENJSKEM OBDOBJU
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Zagotavljanje zadostne delovne sile</li> <li>• Prilagoditev delovnih mest in delovnega časa</li> <li>• Medgeneracijski prenos znanja in spodbujanje ustvarjalnosti</li> <li>• Dostop do ozobraževanja in uposabljanja</li> <li>• Nove možnosti za razvoj delovnih mest</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Spodbujanje zdravega načina življenja</li> <li>• Zmanjševanje neenakosti v zdravju</li> <li>• Preprečevanje oviranosti</li> <li>• Sistemi socialne zaščite - naloge in financiranje</li> <li>• Pokojninski sistem in dostojni dohodki v starosti</li> <li>• Zdravstveni sistem in sistem dolgotrajne oskrbe</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Medgeneracijsko sodelovanje in povezovanje</li> <li>• Uporaba IKT - socialna omrežja</li> <li>• Preprečevanje starostne diskriminacije</li> <li>• Osebna varnost starejših</li> <li>• Prostovoljstvo</li> <li>• Ljubiteljska in kulturna dejavnost</li> <li>• Politična in civilna participacija</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Prilagoditve spremembam v potrošnji</li> <li>• Prilagoditve bivalnih razmer</li> <li>• Prilagoditve v prometu in infrastrukturi</li> <li>• Regionalne prilagoditve</li> <li>• Izobraževanje starejših za samostojno življenje</li> </ul>

Vir: Stebri temeljijo na področjih indeksa aktivnega staranja: Active Ageing Index 2014. Analytical Report <http://www1.unece.org/stat/platform/display/AAI/Active+Ageing+Index+Home>

### **Informiranost javnosti in priprava akcijskih načrtov**

Za uresničitev začrtanih usmeritev bo ključno zavedanje širše javnosti in posameznikov o pomenu predlaganih sprememb in pomenu osnovnega soglasja ter zavezanosti družbenih deležnikov k uresničevanju Strategije. Zato bodo pri oblikovanju ukrepov na podlagi predlaganih usmeritev in njihovi implementaciji ključni: informiranost in vključenost širše javnosti, trajen sistem informiranja in ozaveščanja javnosti ter reden dialog med vsemi deležniki v formalizirani obliki.

Po sprejetju Strategije dolgožive družbe bodo ministrstva pripravila akcijske načrte s konkretnimi predlogi rešitev za uresničitev začrtanih usmeritev. Akcijski načrti morajo biti konsistentni, da omogočijo uresničevanje začrtanih ciljev. Strategija dolgožive družbe se sicer osredotoča predvsem na ukrepe za kakovostno staranje, pri oblikovanju odgovorov na izzive zaradi demografskih sprememb pa bodo imeli, poleg usmeritev, ki jih zajema Strategija dolgožive družbe, pomemben vpliv ukrepi na številnih drugih področjih: spodbujanje vzdržne gospodarske rasti in krepitev gospodarske razvitosti, družinska politika, migracijska politika za spodbujanje priseljevanja delovne sile iz tujine in njeno integracijo. Posebnega pomena bo tudi prilagoditev proračunskega načrtovanja v smeri ciljno naravnane programskega proračuna, ki bo zagotovil usklajenost načrtovanih aktivnosti v zadanih fiskalnih okvirih.

Z rednim in sistematičnim spremljanjem uresničevanja ter sprotnim dopolnjevanjem pa bo sprejeta Strategija v dinamičnem gospodarskem in družbenem okolju ostala aktualna in odgovarjala dejanskim izzivom družbe.

### Shematski prikaz vizije, ciljev in stebrov Strategije dolgožive družbe

